verslag gepubliceerd en het dividend tot 20 pct. verdubbeld. Vermoedelijk is de winstmarge hier onevenredig groot en zal de nivellatie in de komende jaren ook in dit bedrijf voor een vermindering zorgen. Niet dat wij hiermede de dividend- en prijzenpolitiek van het Ford-concern willen aanvallen, integendeel, doch wij willen in het licht stellen, dat hooge dividenden niet tot optimisme mogen drijven, zoolang de economische wereldverhoudingen niet grondig zijn verbeterd.

R.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

A. V. O.

I.

Vanwaar?

Ieder weet nu wel zoo ongeveer, wat bovenstaande drie letters beteekenen. Ze zijn de afkorting van „Arbeid voor Onvolwaardigen" en worden ook gebruikt om aan te duiden de Nederlandsche vereeniging tot bevordering van den arbeid voor onvolwaardige arbeidskrachten.

Laat ons eens trachten te weten te komen, wie hier zooal mee bedoeld worden, met die onvolwaardige arbeidskrachten. Ze zijn een groep menschen, waar de nederlandsche Christenheid zich al tientallen van jaren mee heeft beziggehouden, een verzameling van allerlei gebrekkigen, sommige nog heel jong, andere heel oud en verder van allerlei leeftijd, die daartusschen ligt. Bij sommige zijn het aangeboren gebreken, bij andere zijn ze later verkregen door ziekte of ongeval.

In de eerste plaats denken we hierbij aan de kinderen, die door een of ander gebrek niet volwaardig zijn. Dit gebrek kan van lichamelijken, verstandelijken of moreelen aard zijn.

In het eerste geval krijgen we te doen met blinden en slechtzienden, doofstommen en slechthoorenden en kinderen met andersoortig lichamelijke gebreken: één hand of voet of heelemaal geen handen of voeten, kromme rug, enz. Gelukkig, dat men al vroeg heeft ingezien, dat al deze kinderen het best konden worden verzorgd door goed onderwijs en, zoo noodig, daarnaast geneeskundige behandeling. Vandaar de stichting van een blindenschool Bartimeus in Zeist, een doofstommenschool Effatha in Voorburg en van de Johannastichting voor gebrekkige kinderen te Arnhem, alle drie voorzien van een internaat of tehuis, waar de kinderen worden opgenomen en verzorgd, daar deze bijna alle in een andere plaats wonen.

Het aantal verstandelijk gebrekkigen (achterlijken of zwakzinnigen) is veel grooter dan het zoojuist behandelde aantal lichamelijk gebrekkigen. Vandaar dat men in de grootere plaatsen al heel wat scholen voor zwakzinnige kinderen aantreft van allerlei richting, terwijl er ook verscheidene landelijke inrichtingen bestaan. Christelijke scholen treft men o.a. aan in Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht, Dordrecht, Alfen, Arnhem, Ermelo enzoovoort.

De moreel-gebrekkigen zijn weer van een ander soort: hun verstand is vaak goed, maar hun wil deugt niet: ze hebben verkeerde neigingen in zeer sterke mate: stelen, liegen enz. Ook zij hebben afzonderlijke verzorging noodig, die doorgaans in inrichtingen geschiedt. Ik denk hier aan de August Herman Francke-stichting te Rotterdam, die op dit gebied zulk een mooi werk verricht.

Al deze scholen en inrichtingen doen door onderwijs en geneesopvoeding alles wat in hun vermogen is om deze kinderen te maken tot goede burgers, die voor zoover mogelijk in eigen onderhoud kunnen voorzien, sommige zelfstandig, andere op werkplaatsen, die voor dit doel vooral in de grootere plaatsen zijn opgericht. Hier kan een ieder leveren, waartoe hij of zij bekwaam is en verder wordt door deze inrichtingen vaak nog een toeslag uitgekeerd aan hen, die niet bekwaam zijn, voldoende te verdienen om zich te kunnen redden.

* * *

Hebben we hier nu al de onvolwaardigen? Op geen stukken of einden na. Dit zijn alleen degenen, die als zoodanig geboren zijn. Maar laten we eens even verder zien. Hoevelen worden er niet gebrekkig door ongelukken? Als we alleen maar eens de berichten in de krant nagaan, de lange kolom van narigheid eens doorloopen! Hoevelen zullen er op deze wijze weer niet worden toegevoegd aan het leger der onvolwaardige arbeidskrachten? Denk eens aan de t.b.c., die jaarlijksch duizenden slachtoffers maakt, vooral in de jonge levens. Hoevelen, ofschoon als hersteld ontslagen, zullen nooit kunnen terugkeeren in hun vroeger beroep, doordat ze er geen voldoende krachten voor hebben of dat de oude omgeving niet geschikt voor hen is, te stoffig bijv. Ook deze menschen behooren grootendeels tot de onvolwaardige arbeiders zooals zoovele, die een gebrek uit een of andere ziekte overhouden.

Hoevelen zijn er ook niet, die door ouderdom een slecht gezicht krijgen. Dit gebeurt gewoonlijk op een leeftijd van 40 tot 55 jaar en het is o zoo moeilijk om zulke menschen op dien leeftijd wat anders te leeren, dat wordt altijd krukken. Wat blijft er dus over: iemand, wiens arbeidskracht lang niet volledig is, dus een onvolwaardige.

Hoe vaak gebeurt het ook niet, dat iemand om een of andere reden ontslagen wordt, een reden geheel buiten hem zelf gelegen, zeg bijv. wegens slapte in het bedrijf. Is het een flinke jonge man, dan redt hij zichzelf wel, maar als het iemand op wat hooger leeftijd is en met een gezin, dan is een patroon niet zoo heel verlangend om hem te plaatsen: een jonge kracht is beter en goedkooper. Gevolg is, dat dergelijke menschen heel moeilijk weer aan den slag komen en ook al weer worden ingelijfd in het leger der onvolwaardige arbeiders.

Zoo zouden we nog wel wat voort kunnen gaan met opnoemen: ontslagen gevangenen, ontslagen krankzinnigen en zenuwpatiënten, enz. Maar genoeg. Men ziet, het wordt een angstwekkende stoet. Volgens een berekening van Dr L. Heyermans, Directeur van den Geneeskundigen dienst te Amsterdam bedraagt dit aantal 2 pct. der bevolking of 150.000 personen. We geven deze schatting voor wat ze is, daar het hier blijkbaar moeilijk is, om ook maar eenigszins betrouwbare gegevens te krijgen. Maar dat het aantal onvolwaardige arbeiders niet gering is, zal een ieder wel gelooven.

Daar komt nog iets bij: de keuringen. Vele groote bedrijven hebben een keuring voor hun arbeiders ingesteld, evenals de overheidsbedrijven al lang hadden. Men was daar ook wel vaak toe gedwongen, daar men op deze wijze het hoogste rendement uit zijn werkkrachten halen wil en zoo min mogelijk lasten op zijn bedrijf laden. Wat niet wegneemt, dat op deze wijze honderden menschen uit het bedrijf vallen of er niet in kunnen worden opgenomen, die met wat goeden wil daar toch wel een plaatsje zouden kunnen krijgen.

Men zal daar moeten komen tot wat minder strenge keuringen voor hen, die niet de volle maat geven wat arbeidsvermogen aangaat.

Z. A.

OPVOEDING EN ONDERWIJS

U.L.O.-scholen en Kweekscholen.

Tusschen deze scholen is op dit oogenblik een strijdigheid van belangen, die het moeilijk maakt, dat men tot een juiste waardeering van de bedoelingen over en weer komt. Dat is jammer. Onze geheele schoolorganisatie heeft belang bij een regelmatig functioneeren van elk der onderdeelen. Ik wil er daarom graag aan meewerken, dat ook hier komt een beter verstaan van elkander en een regelmatiger samenwerking, indien mogelijk.

De strijd loopt in hoofdzaak over de eerste klas van de Kweekschool, of om het met de woorden van den heer Van Wijlen te zeggen: Wij vechten met elkaar om de jongens van 14 jaar. Deze kinderen moeten de eerste klas van de Kweekschool bevolken en de U.L.O.-school wil ze nog niet loslaten. Ze moeten daar eerst het Diploma halen. Heel wat scholen kunnen ze ook niet missen, om op het vereischte getal leerlingen te blijven.

De kwestie wordt op sommige plaatsen zeer in der minne opgelost, doordat de bezitters van het U.L.O.-diploma een plaats in klas II van de Kweekschool krijgen. Op de Rijkskweekscholen mag dat ook, „zoo daar plaats is". Maar in die beperking zit juist de moeilijkheid: „Zoo daar plaats is". 't Is zeer duidelijk, dat men graag een dun bevolkte klas aanvult met de bezitters van het Diploma. Maar als er geen, of maar een enkele plaats open is, dan komen de schele oogen. Wat moet een Kweekschoolbestuur doen, dat een tweetal plaatsen beschikbaar heeft in Klas II en daarvoor, na oproep, een twaalftal liefhebbers krijgt, nog liefst van verschillende onderwijsinrichtingen afkomstig (Gymnasium, H. B. S., U.L.O.-school). Het kan moeilijk anders doen dan een vergelijkend examen houden en tien jonge menschen teleurstellen. 't Gaat ook niet aan de leerlingen van de U.L.O.-scholen hier de voorkeur te geven. In de kring, waarvoor de Kweekschool is opgericht, staan alle adspiranten even na.

Eenzelfde moeilijkheid doet zich voor bij de toelating tot klas I. De laatste jaren brachten een groote toevloed van leerlingen naar de Kweekschool: de breedere opleiding, de betere positie van de onderwijzers, de malaise in vele andere maatschappelijke posities, alles werkte samen, dat vele ouders besloten, hun kinderen bij het onderwijs carrière te doen zoeken. Er bleef weer geen andere mogelijkheid open, dan een streng vergelijkend examen. Nu heeft men er meermalen verwonderd van gestaan, dat flinke leerlingen van de U.L.O.-school, zelfs met Diploma, niet op de eerste plaatsen kwamen. Mij heeft dat niet verwonderd. Wie naging, hoe zulke leerlingen van U. L. O.-scholen op 14-jarige leeftijd al heel wat tijd hadden besteed aan moderne talen en wiskunde, vakken, waarin ze bij toelating tot de Kweekschool vaak niet geëxamineerd werden, die kan best begrijpen, dat zulke kinderen in de Hollandsche vakken achter stonden bij anderen. 't Zijn toch ook maar kinderen en ieder weet, dat de U.L.O.-school heel wat vergt van de werkkracht der kinderen.

Men heeft wel eens gezegd, dat de toelating tot de Kweekschool wel op andere wijze kon geschieden. Maar ieder gelooft, dat men daar ook liefst de beste leerlingen heeft en bij een groote aangifte zijn uiterste best doet, de goeden er uit te zoeken. Men houde zich overtuigd, dat de Kweekschool

---

„Analyse von Bachs wohltemperiertem Klavier" (5e druk, Berlijn z.j., deel I bl. 62) na een zekere uiteenzetting, die hier niet ter zake doet, „Wir ersehen hieraus deutlich ein wichtiges Bildungsgesetz der Fuge, nämlich..." (enz.), dan blijkt ons, dat de analyse hier ondernomen is, om eigen en anderer kennis van de fugavorm te verhelderen en te verrijken.

En wanneer Wouter Hutschenruyter in zijn populair boek „Brahms" (Beroemde Musici Deel XII, 's Gravenhage z.j.) op bl. 100 schrijft, naar aanleiding van Brahms' Tweede Symphonie:

> „Wat Brahms reeds meermalen had bewezen, wordt hier nog eens bevestigd: in de beheersching van den Variatievorm wordt hij door geen toondichter, welken ook, overtroffen",

dan lijkt hier het genre (de Variatievorm) uitgangspunt en doel van dit deel der beschouwing, doch in werkelijkheid, in overeenstemming trouwens met het karakter der biografie, doelt Hutschenruyter hier op zekere praestaties van de componist; die bewonderende uitroep is niet het resultaat van een betoog, zij is een geestdriftige bewering, een lichtende suggestie om de figuur Brahms heen.

Zoo zoekt dus de eerste manier van vergelijking de soort; zij spreekt van streng en vrij, verwerpt, bevestigt of formuleert regels; zij is streng muzikaal en boven-persoonlijk. De andere manier zoekt de kunstenaar; zij deelt het onderhavige werk in bij een bepaalde periode uit diens leven, rekent het tot een bepaalde klasse van voortreffelijkheid in het gansche oeuvre en is dus tenslotte bovenmuzikaal en persoonlijk. —

De middelen, die de technische analyse ten dienste staan, zijn notenvoorbeelden en verder vaktermen, die òf in de plaats der notenvoorbeelden treden, òf deze nader toelichten. Aan de hand nu der notenvoorbeelden en vaktermen wordt de compositie, naar de letterlijke beteekenis van het woord aná-lusis, „weder losgemaakt", opgelost in haar muzikale bestanddeelen, als motieven, thema's, perioden enz. Merkwaardig is echter, dat ook hier geen analyse mogelijk is zonder een element van... synthese: de muzikale ontleding behoeft namelijk steeds een begin van karakteristiek.

Reeds de componist was gedwongen, bij zijn noten door middel van het woord ten dienste van de voordracht beweging en stemming van bepaalde deelen aan te geven, b.v. andante, dolce enz. Uit deze kiem ontwikkelt zich bij de analyse een begin van karakteristiek: het benoemen van de aard, het karakter van een deel muziek. Dat echter de karakteristiek nog niet tot de herscheppende muziekbeschrijving behoort, blijkt wel hieruit, dat zij wil verklaren. Gekarakteriseerd wordt, wat niet in noten of in vaktermen kan worden uitgedrukt. Weliswaar is de toon der karakteristiek dikwijls lyrisch, doch hij behoeft dat niet te zijn. Wie muziek verklaart, wil door het publiek, dat hij toespreekt, verstaan worden. En nu is het wel waar, dat de karakteristiek een subjectief element in de analyse brengt, doch welbegrepen wordt slechts uitgesproken, wat „men" gevoelt, in één woord, dat element van karakteristiek is inter-subjectief.

Zelfs dit begin van karakteristiek zal onvermijdelijk tweeslachtig zijn. Want een compositie staat niet ineens vóór ons als een schilderij, marmergroep of gebouw: zij beweegt zich in de tijd en haar stemming kan zich slechts in beweging aan ons mededeelen. Het grondmodel van alle muzikale karakteristiek is daarom de dubbele benooming, beantwoordend aan de tweeheid stemming-beweging. Reeds de eerste regel van Riemann's boek bevestigt dit. Sprekend over het voorspel en de fuga in C gr. t., zegt hij, karakteriseerend: „Ein Präludium von wahrhaft olympischer Ruhe". Schakelen we het lyrische overbodigheidje „wahrhaft" uit, dan houden we over het bedoelde grondmodel: het substantief „rust" suggereert hier, paradoxaal en voortreffelijk, de gelijkmatige beweging — het adjectief „olympisch" wil het geestelijk peil der beweging aangeven. Veel voorkomende uitdrukkingen, als „teer bewogen", „dramatisch bewogen", „glorie-jubelend", „zoet-vloeiend" enz. zijn in dit verband welsprekend.

Zoo zien we dus, dat de technische analyse vergelijkt, naar genre of oeuvre, door middel van notenvoorbeelden, vaktermen en een begin van karakteristiek, die hier nog inter-subjectief en onvermijdelijk tweeslachtig is.

Een volgend maal hopen we de herscheppende muziekbeschrijving principieel te beschouwen.

Rotterdam. C. RIJNSDORP.